

loc, xxv, 24.8); un mapa francès ho posa a 8×58 . Degué haver-hi un compost paral·lel **Gorgformigó* a la ribera de Conat, si bé jo hi vaig oir «Gorg d'en Formigó» (a Rià, xxvi, 80.23). El compost *Formigó* està respecte dels noms en *-Formic* en la mateixa relació que *Ardericó*, que he constatat al costat d'*Arderic*, en l'art. *Arderic*, supra.

Amb altres noms topogràfics, compostos paral·lels: *Puigformic*, mas entre Osona i Ripollès, te. La Vola (1953, XIII, apè., p. 21). *Castellformic* seria la forma primitiva, en el cas del massís *Roques de Castellformit*, a l'Emp., prop de St. Llorenç de la Muga (CATorras, *Pir. Cat.* II, 193).

Aquí anem a frec d'un nom molt semblant, també format amb un NP germ.: *Castelfraumir*, molt més¹⁵ a ponent en el Pirineu, te. Gósol (*E.T.C.* I, 244.95), junt amb el qual he trobat documentació de *-Fromir*: en aquests és un NP compost amb *-MIR*, i en part es podria tractar de l'arrel *FRAWJ-*. Però, ja endevinàvem que aquelles Roques empordaneses eren la base d'un antic castell. I, de fet, és el que hi tenim ja documentat a l'E. Mj. CCandi extractant uns docs. de 1281: «Ramon de *Perameya* [*Pel-*] o Jaume de *Muntpesat* [NL occità] que tenien per lo Comte lo castell de *Formit* o *Fromit*, amb los dos noms designat» (*Mi. Hi. Cat.* II, 5).²⁵

D'altra banda aquests noms compostos apareixen també en una forma cat. en *-iu*, resultant del genitiu *-ICI*, que ja hem vist en el descendent mossàrab *Formiche*. Al costat de *Puigformic*, del qual més amunt he precisat la situació, també hi ha hagut *PUIGFORMIU*, almenys en la forma documental antiga, o sigui *Puigformici*, any 1066 (Valls i Tab., *Priv. V. d'Aneu*, p. viii). Nom que avui apareix més aviat en la forma *Puiformiu*, llogaret agre. a Soriguera, a l'E. de Sort, en³⁵ el Pallars Sob. Així ho vaig oir jo en l'enq. de 1963 (xxxviii, 15-17), si bé Casac. ho havia oït a Sort l'a. 1920, en la var. un poc alterada *pumfurniu*. Aquí tenim l'efecte del fet dissimilatori (sumat amb contaminació), pel qual el mot *formiga* es pronuncia amb *-n*⁴⁰ en molts parlars catalans, així com en altres llengües romàniques (roms. *furničă*, fr. dial. *fourni* i en l'ús local i NLL³ en català). Però el que trobo en un altre doc. de 1164 és *Montfrumit*, potser aplicat al mateix lloc.

Per altra part, amb complements diferents: *Prat-*⁴⁵ *formiu*, veïnat de l'alt Cardener, situat entre Gósol i el poblet de Pedra. Oït: «a *pratfurmíu*» a Guixers, a. 1932; és 3 k. a l'E. de La Pedra, segons CATorras, *Pir. Cat.* VIII, 293, i el mapa Aegerter del Cadí. Justament uns 20 k. dret a l'E. d'aquest lloc, hi ha el paral·lel *Vilaformiu*, gran mas o petit llogaret, 0h20 al N. de Berga (CATorras, vol. v, 61), que també vaig oir *bilafurmíu* el 1931 a Guixers.

Intriga la forma FORMUELO nom d'una pda. de⁵⁵ l'alta Ribagorça occidental, te. Castanesa, que tant Terrado, fa pocs anys, com jo mateix en l'enq. de 1957 (xix, 142) oïrem en la xocant forma *formuélo*, tot assegurant-nos aquella gent que és nom vell, i mai pronunciat d'altra manera. Cert que allí abunden els NLL⁶⁰

amb *-o* de relíquia pre-catalana; però ni allí ni enlloc d'aquelles valls no hi ha casos de diftongació *ye* < *ø*. L'única conjectura que ho explicaria, és que el NP FRUMIGARIUS (> *Formiguera*), que donaria **formegéro*, passés per assimilació a **formogero* i perdent llavors la *-g-*, i amb dissimilació de la *-r-*, esdevindria *Formoelo*.

El canvi dissimilatori de FRUM- en *Frun-* sembla haver-se produït també en altres NPP germànics del mateix radical. Car en el thesaurus de Först. no se'n troben amb una arrel FRUN- o FRON-, només l'esmentada arrel FRUM-. En els nostres textos, però, ho trobo, per al compost en *-GILD*: *Frunigildus*, NP ribag. en doc. d'Alaó a. 869 (Abadal, *Pall. i Rib.*, n.º 68); en un doc. de Girona, a. 919, figura un *Formesindus* (BABL III, 167); potser, partint de *Frunsind* es va arribar a la forma *Frusind*, que en combinació amb *roca* en el sentit de 'castell roquer', trobem en dos docs. del S. IX: *Roca Frusindi* a. 854 (*Cat. Car.* II, 347) i, repetit p. 348.17.

¹ De la grafia en *-eres* no es troba absolutament cap cas en textos anteriors als Ss. XVIII-XIX. En Muntaner, cap. 280, err. tip. només d'alguna edició. — ² En rigor *Formiguera* també s'hauria pogut interpretar, com un derivat romànic amb sentit toponímic, de FRUMIK en *-ARIA*, formació tan freqüent a França (*La Renardière, La Bernardière*); però no cal, i és poc probable perquè aquest tipus formatiu a penes es troba en la nostra toponímia (*La Ricardeira*, te. Folgueroles, cas únic que jo recordi). — ³ *Formigosa* antic mas te. Querol, al NE. del Montagu, el sento pron. *furnigóza* (1928). «Lo clot dels *furnigés*» oí X. Terrado un cop a Tercui, on un any abans li havien pron. *los Formiguers. La Forniguera*, nom de sengles prats a St. Joan Fumat i a Pallerols del Cantó (xxxvii, 173.25; xxxviii, 3.4). Cf. art. *Formiga*, supra.

FORMIGUILLA, Vall de ~

Partida del terme de Móra d'Ebre (Ribera d'Ebre), *Onom. Cataloniae* (XIII, 103.4).

ETIM. Potser és una forma derivada de l'àrab *hur-mât*, plural de *hurma* 'honor, distinció, respecte', que ha donat el NL menorquí *Forma* (cf. vol. I, 150). En podria ser un «superlatiu islàmic» *hurmâ il-Lâh* 'l'honor de Déu, la magnífica distinció', si, havent-se pronunciat **Formeilla*, sofrí la influència dels nombrosos derivats de *Formiga* i de *Formic* que hem estudiat en els dos articles precedents. Cf. també l'eivissenc *Beni-Formiga*, vol. I, 180. J. F. C.

Formuelo rbg., V. *Formiguera*

FORN i els seus derivats catalans i pre-catalans

Inútil estendre'ns gens en els noms que contenen simplement el mot primitiu, llocs menors òbviament